

Füzulinin “Var” rədifli qəzəlinə yazılan nəzirələr

Pəri Hübətova

AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu
E-mail: hasanlipari@gmail.com

Annotasiya. Təkcə Azərbaycan ədəbiyyatının deyil, ümumilikdə bütün Şərq ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi sayılan Məhəmməd Füzulinin ədəbi irsi yaşadığı dövrdən başlayaraq diqqət mərkəzində olmuşdur. Ədib elə bir yaradıcılıq zirvəsinə yüksəlmişdir ki, ondan sonra şeir yazmağa meyil edən hər bir şair bu ədəbi irsdən bəhrələnərək gözəl bədii örnəklər qələmə almağa çalışmışdır. Bu baxımdan Füzulinin müasirləri və xələflərinin ən çox müraciət etdiyi forma təxmislər və nəzirələrdir. Məlumdur ki, divan ədəbiyyatında ən geniş müraciət edilən formalardan biri nəzirədir. Şairlər özlərinə ustad hesab etdikləri müəlliflərin yaratdığı əsərlərə nəzirə yazmaq yolunu tutmuş, bu ədəbi formanın gözəl örnəklərini yaratmışlar. Nəzirə yazmaqda yaradıcılığına ən çox müraciət olunan sənətkarlardan biri Məhəmməd Füzulidir. Məqalədə XVI əsr Azərbaycan ədəbiyyatının nümayəndəsi olan Məsihi Təbrizinin Füzulinin “Var” rədifli qəzəli və ona yazılmış iki nəzirəsi tədqiqat obyektinə kimi götürülmüşdür. Məsihinin nəzirə kimi yazdığı “Bar” və “Kimi” rədifli hər iki örnək ayrı-ayrılıqda Füzuli qəzəli ilə müqayisəli şəkildə araşdırılmışdır. Füzuli qəzəli ilə nəzirələr arasında olan məzmun baxımından oxşar və fərqli cəhətlər tədqiqata cəlb olunmuş, eləcə də həmin örnəklərin rədif, qafiyə və vəzn sistemi ətrafı şəkildə təhlil edilmişdir.

Açar sözlər: Füzuli, Məsihi, nəzirə, qəzəl, şeir

Məqalə tarixçəsi: göndərilib – 04.09.2024; qəbul edilib – 20.09.2024

Nazires written to Fuzuli's ghazal “Var”

Peri Humbetova

Institute of Literature named after Nizami Ganjavi of ANAS
E-mail: hasanlipari@gmail.com

Abstract. Mahammad Fuzuli is a prominent representative not only of Azerbaijani literature, but of all Eastern literature in general and his literary legacy has been the center of interest since his lifetime. The poet had reached such a creative peak that every poet who tried to write poem after him benefited from this literary heritage and had written beautiful artistic examples. In this regard the form most commonly used by Fuzuli's contemporaries and successors was takhmises and nazires (imitations). It is known that most commonly addressed form in diwan literature is nazire (imitation). Poets wrote nazires on the works of authors they considered masters and created beautiful examples of this literary form. In writing the nazire, Mahammad Fuzuli's creativity were most frequently referred to. In the article is studied the ghazal “Var” by Fuzuli and two nazires written to this ghazal by Masihi Tabrizi, representative in Azerbaijani literature of XVI century. Masihi's two nazires (imitations) “Var” and “Kimi” have been studied comparatively with ghazal

by Fuzuli. Similar and different aspects in terms of content between Fuzuli's ghazals and nazires have been researched. As well as the system such as radif, rhyme and measure have been analyzed in detail.

Keywords: Fuzuli, Məsihi, imitation, ghazal, poem

Article history: received – 04. 09.2024; accepted – 20.09.2024

Giriş / Introduction

“Nəzirə” ərəb sözü olub “bənzər”, “oxşar”, “tay” mənasını ifadə edir. Ədəbiyyatşünaslıqda nəzirəyə bir sıra təriflər verilmişdir. Fikrimizcə, həmin təriflər arasında “Nəzirə bir şairin təqdir etdiyi başqa bir şairin şeirinə vəzn, qafiyə və mövzu etibarilə bənzəri olaraq söylədiyi şeirə deyilir” fikri onun xüsusiyyətlərini daha aydın ifadə edir [1, s.48]. Verilmiş bu tərifdən açıq-aydın görünür ki, nəzirə yazmaqda əsas məqsəd örnək götürülən şeirin vəzninə, rədifinə, qafiyəsinə və mövzusuna uyğun yeni bir bədii örnək qələmə almaqdır.

Nəzirəyə müraciətin əsas səbəbi bir şairin sələfi, yaxud müasiri sayılan başqa bir sənətkara heyranlığını ifadə etmək üçün hər hansı bir şeirinə cavab yazaraq onu zənginləşdirmək, bütünləşdirmək olsa da, müəlliflər bir sıra hallarda özlərini tanıtmak üçün də nəzirə yazmaq yolunu tutmuşlar. Belə deyə bilərik ki, nəzirə, bir növ, sənətkarın yetişməsi üçün məktəb rolunu oynamışdır. Tanınmayan və ya şeir yazmağa yeni başlayan şairlər özlərini tanıtmak üçün məşhur şairlərin yaradıcılığına müraciət edərək nəzirələr yazmışlar. Təsədüfi deyildir ki, məşhur şair kimi tanınan bir çox sənətkarlar yaradıcılığa başladıkları ilk dövrlərdə nəzirə yazaraq müstəqil yaradıcılıq yoluna qədəm qoymuşlar. Elə Füzuli yaradıcılığını da buna nümunə göstərmək olar. Ədibin irsiylə tanışlıq göstərir ki, o, sələf və müasirlərindən olan Əlişir Nəvai, Süruri, Həbib, Şahi kimi şairlərə nəzirələr qələmə almışdır. Ədəbiyyat tarixi ilə tanışlıq göstərir ki, eyni əsərə müxtəlif şairlər tərəfindən yazılmış bir çox nəzirələr də vardır. İzzəddin Həsənoğlunun, Nəsiminin, Kişvərinin, Həbibinin, Füzulinin əsərlərinə yazılmış nəzirələr buna örnək ola bilər. Füzuliyə nəzirə yazan şairlər sırasında Fəzli, Məsihi Təbrizi, Saib Təbrizi, Qövsü Təbrizi və başqalarının adlarını çəkmək olar.

Əsas hissə / Main part

XVI əsr Azərbaycan ədəbiyyatının nümayəndəsi olan Məsihi Təbrizi irsinin tədqiqi zamanı məlum olur ki, şairin bəhrələndiyi müəlliflər sırasına Əlişir Nəvai, Məhəmməd Füzuli, Şah İsmayıl Xətayi və başqalarını aid etmək olar. Füzuli təsirini Məsihinin həm qəzəllərində, həm də rübailərində görmək mümkündür. Məsihinin qəzəl və rübailəri də Füzuli ilə eynidir: “Mana”, “Sana”, “Küstax”, “Ləziz”, “Yetər”, “Etmiş”, “Bar”, “Ərz”, “Könlüm”, “Bu”, “Görüb”, “Kimi”, “Qalmadı”, “Qədəh”, “Üçün”, “Bu”, “Getdi” və s.

Bədii irsinin tədqiqi zamanı diqqəti cəlb edən məsələlərdən biri Məsihinin Füzulinin “Var” rədifli qəzəlinə yazdığı nəzirələrdir. Şair Füzulinin sözügedən qəzəlinə bəhrələnərək iki müxtəlif bədii örnək qələmə almışdır. Bunlardan biri Füzulinin şeiri ilə eyni rədifli “Var” qəzəli, digəri isə “Kimi” rədifli başqa bir şeir parçasıdır. Nəzirələrin tədqiqinə keçməzdən öncə qeyd edək ki, Füzulinin Azərbaycan-türk divanında “Var” rədifli üç qəzəli vardır. Məsihi nəzirələrin hər ikisini Füzulinin “Qansı gülşən gülbünü sərv-i xuramanınca var?” misrası ilə başlayan şeirinə yazmışdır.

Məsihinin yazdığı nəzirələrə keçmədən öncə onu qeyd edək ki, Füzulinin sözügedən qəzəli də Süruriyə yazılmış nəzirədir. Bununla bağlı tədqiqatçı Paşa Kərimli yazır: “Qanğı ay ayineyi-rüxsari-tabanıncadır?” misrasıyla başlanan səkkiz beytlik qəzəli ilə Füzulinin ona nəzirə olaraq eyni vəzndə yazdığı “Qansı gülşən gülbünü sərv-i xuramanınca var” misrasıyla başlanan yeddi beytlik qəzəlinin

müqayisəsi maraqlı nəticələrə gəlməyə imkan verir. Əvvəla, orasını qeyd edək ki, Füzuli şeirində fərqli olaraq “Var” rədifindən istifadə etsə də, rədifdən kənarda bu iki şeirin beytlərinin həmqafiyə kimi səslənməsi göz qabağındadır. Məsələn, xəndadındadır – xəndanınca var. Deməli, Füzulinin fərqli olaraq rədif işlətməsi onun şeirinin Süruri qəzəlinə cavab olduğunu inkar edə bilməz” [2, s.39]. Lakin Məsihinin qələmə aldığı örnəklər Füzulinin qəzəli ilə daha çox uyğunlaşdığı üçün Füzuliyə nəzirə yazıldığı qənaətinəyik.

Məsihinin Füzulinin “Var” rədifli qəzəlinə yazdığı ilk nəzirə “Bar” rədifli qəzəlidir. Məsihi Füzuli kimi qəzəlini 7 beytdə qələmə almış və sələfi kimi misraların əvvəlində anaforadan istifadə edərək şeirinə “Qansı” sözü ilə başlamışdır:

Füzuli: *Qansı gülşən gülbüni sərv-i xuramanınca var?*
Qansı gülbün üzrə qönçə, lə'li-xəndanınca var? [4, s.115]

Məsihi: *Qaysı bağun gülşəni hüsnün kimi gülzarı bar,*
Qaysı gülzarun cəmalun tək güli-bixarı bar. [5, s.73]

Məsihi bu qəzəlinə də cığatay türkcəsinin elementlərindən istifadə edərək, “hansı” sual əvəzliyini “qaysı” şəklində işlətməmişdir. Füzuli şeirində başdan-başa bütün misralarda anaforadan istifadə etsə də, Məsihi qəzəlinə bunu yalnız mətə beytində görürük. Lakin buna baxmayaraq, şair şeirində eyni sual intonasiyasını qorumuşdur. Verilmiş nümunə ilə bağlı klassik irsimizin tanınmış tədqiqatçısı Ataəmi Mirzəyev yazır: Məsihi Füzuli qəzəlinə nəzirə yazmış, onun rədifini (“var” – “bar”), qafiyə və vəznini, ahəng və üslubunu, məcazlar və obrazlar sistemini, demək olar ki, eynilə saxlamağa müvəffəq olmuşdur. Həm Füzuli, həm də Məsihi qəzəlin mətə beytini eyni sözlə (Füzuli – “qansı”, Məsihi isə – “qaysı”) başlayır. Hər iki qəzəl deyim, duyum və ifadə tərzilə bir-biri ilə səsləşir, eyni fikir yükünü özündə birləşdirir [6, s.927].

Şeirlər arasında bənzərlik yalnız bununla bitmir. Məzmun baxımından da hər iki əsər bir-birinə yaxındır. Füzuli kimi şeirini məhəbbət mövzusunda qələmə almış şair oxşar söz və ifadələrə də öz şeirində yer vermişdir. Məsələn:

Füzuli: *Qansı gülzar içrə bir gül açılır hüsnün kimi,*
Qansı gül bərgi ləbi-lə'li-dürəşanınca var? [4, s.115]

Məsihi: *Qaysı bağun gülşəni hüsnün kimi gülzarı bar,*
Qaysı gülzarun cəmalun tək güli-bixarı bar. [5, s.73]

Füzuli sevdininə “ləbi-lə'li-dürəşan” deyərək, gülüstanlıqda sevdininin hüsnündən daha gözəl gülün, heç bir gülün yarpağının onun inci dodağından daha gözəl olmadığını söyləyir. Məsihi isə oxşar ifadələrdən istifadə edərək bağda məşuqun hüsnünü güllə müqayisə edərək sevdininin gözəlliyinə heç bir gülün çata bilməyəcəyi qənaətinə gəlir. Məsihi sələfi Füzuli kimi peyzaj ünsürlərinə üstünlük vermiş, şeirlərində təbiətlə insanın daxili və zahir xüsusiyyətlərini müqayisə etmişdir. İnsanın gözəlliyini daha üstün hesab edən şair təbiətdən bir priyom kimi yararlanmışdır. “o bildirir ki, təbiət gözəlliyi insanın hüsn-i camalında üzə çıxaraq ülviləşmiş, gözəlləşib tərəvətlənmiş, yeni bir rəvnəq almışdır” [5, s.16].

Qafiyə quruluşunun fərqli olmasına baxmayaraq, forma və vəzn baxımından hər iki şeir bir-birinə uyğundur. Belə ki, Məsihi də sələfi kimi şeirini əruz vəzninin rəməl bəhrinin II növündə (dördbölməli bütöv naqis rəməl) – fA'ilAtün fA'ilAtün fA'ilAtün fA'ilün qəlibində qələmə almışdır.

Füzuli :

Qansı xuni	sən kimi cəl-	ladə olmuş-	dur əsir,
Qansı cəlla-	dın qılınçı	tiği-müjga-	nınca var? [4, s.115]
fA'ilAtün	fA'ilAtün	fA'ilAtün	fA'ilün

Məsihi:

Qaysı bağun	gülşəni-hüs-	nün kimi gül-	zarı var
Qaysı gülza-	run cəmalun	tək güli-bi-	Xarı bar [5, s.73]
fA'ilAtün	fA'ilAtün	fA'ilAtün	fA'ilün

Göründüyü kimi, şeirlər arasında vəzn, rədif, bədii ifadə tərz, deyim, forma və məzmun baxımından oxşarlıqlar danılmazdır. Bununla bağlı, AMEA-nın müxbir üzvü Əlyar Səfərli yazır: Məsihi də Füzuli söz seyrindən ayrılı bilməmiş, onun poetik kəlamlarından ovsunlaşmış, qəzəlinə bənzəyən yeni bir bənzətməsinə yarada bilmişdir. Məsihinin qəzəli mənə-məzmunca, bədii strukturu, bədii ifadə gözəlliyi ilə Füzuli qəzəli ilə həmahəngdir. Böyük qəlb şairi Füzuli kimi Məsihi də insanla təbiət gözəlliyini poetik baxımdan sevdilərək, gül-çiçəyin rəngi və tərəvətini öz şeirlərinə gətirmişdir [5, s.16].

Məsihinin Füzulinin “Var” qəzəlinin təsiri ilə qələmə aldığı digər nümunə “Kimi” rədifli qəzəlidir. Qəzəlin təhlilində keçməzdən əvvəl qeyd edək ki, Məsihi divanında “Kimi” rədifli iki qəzəl vardır. Bunlardan biri “Bir cəfacu gər iməs aləmdə dildarum kimi”, digəri isə “Qaysı bustan sərvədür qəddi-xuramanun kimi” misrası ilə başlayır. Məsihinin Füzuli təsiri ilə yazdığı şeir “Qaysı bustan sərvədür qəddi-xuramanun kimi” misrası ilə başlayan nəzirəsidir. Doğrudur, hər hansı bir şeirə nəzirə demək üçün əsas şərtlərdən biri hər iki nümunənin vəzn, rədif və qəfiyə baxımından uyğun qələmə alınmasıdır. Lakin sözügüdən qəzəlin rədif və qəfiyə sisteminin fərqli olmasına baxmayaraq, ideya və məzmun baxımından Füzuli qəzəli ilə səsləşməsi, oxşar söz və izafət birləşmələrinə yer verməsi, eyni bədii təsvir və ifadə vasitələrindən istifadə etməsi şeirin Füzuli təsiri ilə qələmə alındığını, hətta ona nəzirə olaraq yazıldığını söyləməyə imkan verir. Məsihidə sələfi kimi, şeirində “Qansı” sual əvəzliyini anafora kimi istifadə etmişdir.

Füzuli: *Qansı gülşən gülünü sərvə-xuramanınca var?*
Qansı gülün üzrə qönçə, lə'li-xəndanınca var? [4, s.115]

Məsihi: *Qaysı bustan sərvədür qəddi-xuramanun kimi,*
Qaysı gülşən qönçəsi ləli-dürəşanun kimi. [5, s.127]

Məsihi Füzuliyə yazdığı digər nəzirədən fərqli olaraq, bu şeirində bütün misralarda “Qaysı” sözünü təkrar etmişdir. Verilmiş nümunədən göründüyü kimi, şeirlər arasındakı bənzərlik bununla bitmir. Əgər Füzuli sevgilisində “sərvə-xuraman”, “ləli-xəndan” kimi ifadələrlə müraciət edərsə, Məsihi də məşuqəyə oxşar məcazlarla “qəddi-xuraman”, “ləli-dürəşan” deyərək səslənir. Hər iki şair sevgilisinin gülüstəndəki ən gözəl güldən belə daha füsunkar olduğunu söyləyir. “Məsihinin bu qəzəli onun insan gözəlliyinə sevgi, pərəstiş və vurğunluğunun güzgüsüdür. O, şeiri “qaysı” ilə başlayıb, “kimi” rədifi ilə tamamlayır. Şair burada istifham və təcahüli-arif sənətindən istifadə etməklə bədii məntiqini əsaslandırır. Böyük sələfi kimi Məsihi də gerçək gözəlliyi mövhimə vədlərə və anlayışlara qarşı qoyaraq mücərrəd, mistik ifadə və surətlərdən ayırmışdır. Şair gözəlin cazibədar, parlaq, könülaçan surətini yaratmış, onu təbiətin rəngarəng, tərəvətli gözəlliklərindən üstün tutub, həyatın əsil məqsəd və mənası olduğunu bildirmişdir. Məsihi gözəlin boyunu sərvə,

ağzını gül qönçəsinə, üzünü gülə, saçlarını sünbülə bənzədərək insan təxəyyülünü heyratə salır. Məsihinin bu növ gözəlləmə-qəzəlləri mistik-mücərrəd poeziyadan fərqlənir” [5, s.17].

Qafiyə və izafət birləşmələrində olan bənzərliklə bərabər Məsihi bir sıra ifadələri Füzuli qəzəlindən olduğu kimi öz şeirinə daşımışdır. Məsələn:

Füzuli: *Qansı gülzar içrə bir gül açılır hüsnün kimi,
Qansı gül bərgi ləbi-lə'li-dürəfşanınca var?* [4, s.115]

Məsihi: *Qaysı gülzar içrə bir gül yüzünə manənd irür,
Qaysı bir sünbül irür zülfi-pərişanun kimi.* [5, s.127]

Göründüyü kimi, Məsihi “qansı gülzar içrə bir gül” ifadəsini öz şeirinə gətirərək yeni formada nəzmə çəkmişdir. Fərqli rədiflərdə yazılmasına baxmayaraq, Məsihi Füzulinin istifadə etdiyi qafiyə sözlərə müraciət edərək məzmun və forma baxımından yaxın bədii nümunə yazmışdır. Poetik fiqurlarla zəngin olan ədəbi nümunədə şair silsilə metaforlardan istifadə edərək Füzuli səviyyəsinə yaxınlaşmaq istəmişdir.

Məsihi Füzuli kimi, şeirini məhəbbət mövzusunda qələmə alaraq, sevdiyi gözəlin gözəlliyini “ondan gözəl nə var?” sualı üzərində quraraq poetik fiqurlarla zəngin gözəl şeir nümayi qələmə almışdır. Rədif sistemlərinin fərqli olmasına baxmayaraq, Məsihi Füzuli ilə eyni qafiyə sözlərinə də müraciət etmişdir. Bu kimi qafiyə sözlərə “lə'li-dürəfşan”, “zülfi-pərişan”, “sərvi-xuramanın” kimi izafət birləşmələrini aid etmək olar.

Nəzirənin əsas şərtlərindən biri vəzn baxımından uyğun olmasıdır. Məsihi də bu qəzəli daha öncə qeyd etdiyimiz qəzəli kimi, Füzuli şeiri ilə eyni vəzndə, rəməl bəhrində qələmə almışdır. Bunu aşağıdakı nümunə əsasında nəzərdən keçirək:

Qaysı cənnət-	nün nəimi-	dür visalun	sübhi tək,
Qaysı duzəx-	nun əzabı	şami-hicra-	nun kimi [5, s.127].
fA'ilAtün	fA'ilAtün	fA'ilAtün	fA'ilün

Göründüyü kimi, Məhəmməd Füzulinin ədəbi irsi müxtəlif dövrlərdə bir çox sənətkarlar üçün nümunə rolunu oynamış, onların ilham mənbəyinə çevrilmişdir. Həm müasirləri, həm də xələfləri şairin şeirlərinə nəzirələr yazmış, şeirlərində müraciət etdiyi qafiyə və rədiflərdən bacarıqla istifadə etmişdir. Lakin bu təsirlənməni təqlidçilik kimi başa düşmək düzgün olmaz. Çünki “Orta əsr sənətkarı ənənəyə əsaslanır, onun bütün yaradıcılığı bu mənbədən qidalanır, o daha çox yaşadır, bərpa edir, təkrarlayır, əvvəlki ədəbiyyatı dərk edir, cilalayır, nəinki özünə qədər mövcud olmayan və işlədilməyən bir mövzunu ədəbiyyata gətirməyə çalışır” [3, s.34]. Bu deyilən fikirlərdən belə nəticəyə gəlirik ki, bu kimi hallar klassik dövr ədəbiyyatı üçün məqbul hesab edilir. Bu baxımdan Məsihinin Füzulinin “Var” rədifli qəzəlinə yazdığı hər iki nəzirə orijinallığı ilə seçilən ədəbi nümunələr kimi diqqətəlayiqdir.

Nəticə / Conclusion

Beləliklə, aparılan müqayisələr göstərir ki, Məsihi Təbrizi irsində Məhəmməd Füzuli sənətinin təsiri xüsusi yer tutur. Şairin qələmə aldığı hər iki nəzirə yalnız ideya-məzmun baxımından deyil, vəzn baxımından Füzulinin sözügedən qəzəli ilə yaxından səsləşir. Hər iki nümunə sələf-xələflik münasibətlərinin, nəzirəçilik ənənələrinin gözəl bədii nümayi kimi diqqəti cəlb edir.

Ədəbiyyat / References

1. Bilge, K. Nazîre mecmûalari ve Hisâfî'nin Metâliü'n-nezâiri. U.ü. Fen-edebiyat fakültesi sosyal bilimler dergisi, yıl: 6, sayı: 8, 2005/1.
2. Kərimov, P. Azərbaycan şairi Süruri və onun "Divan"ı. Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığı №2, Bakı: Elm və təhsil, 2020.
3. Mahmudova, A. Füzuli ədəbi məktəbi (XVI-XVIII əsrlər). Füzuli kitabxanası seriyası, II cild. Bakı: Elm və təhsil, 2019, 200 s.
4. Məhəmməd F. Əsərləri. Altı cildə, I c. Bakı: Şərq-Qərb, 2005, 400 s.
5. Məsihi. Divan (Tərtib edən: Ə.Səfərli). Bakı: Elm, 2012, 480 s.
6. Mirzəyev, A. Məsihi Təbrizi. Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi. On cildə, III c. Orta əsrlər Azərbaycan ədəbiyyatı (XIII-XVI əsrlər). Bakı: Elm, 2020, 1090 s.

Назире на газали Физули с редифом «Var»

Пери Гумбатова

Институт литературы имени Низами Гянджеви НАНА

E-mail: hasanlipari@gmail.com

Резюме. Литературное наследие выдающегося представителя литературы не только Азербайджана, но и всего Востока, было в центре внимания начиная ещё при его жизни. Поэт поднялся до такой вершины творчества, что, после него каждый поэт, опираясь на его литературное наследие, стремился создать прекрасные литературные образцы. С этой точки зрения самыми употребляемыми формами обращения современников Физули и последующих поколений поэтов были тахмисы и назире. Как известно, назире наиболее широко используемая форма в диванной литературе. Поэты избирали путь написания назире на произведения авторов, которых они считали искусными устадами, и создавали прекрасные образцы этой литературной формы. Наиболее часто с назире обращались к творчеству Мухаммада Физули. В статье предметом исследования стала газаль с редивом «var» Мохаммеда Физули и написанные на неё 2 назире представителя азербайджанской литературы XVI века Масихи Табризи. Два образца назире Масихи с редидами «var» и «kimî» каждый в отдельности были сопоставлены с газалью Физули. К исследованию привлечены схожие и отличительные признаки газали Физули и назире и разносторонне анализируется система редифа, рифмы и размера этих образцов.

Ключевые слова: Физули, Масихи, назире, газаль, стихотворение